

Список використаної літератури:

1. Столяров Р. Ефективність виробництва свинини у господарствах РБ / Р. Столяров // Свиноводство. - 2004. - №6. - С. 5 – 10.
2. Мисик А. Стан свинарства у країнах світу / А. Мисик // Свиноводство. - 2002.- №4. - С. 2–3.
3. Рыбалко В. Г. Пути развития свиноводства на Украине / В. Г. Рыбалко // Свиноводство. - 2002. - № 6. - С. 10 - 12.
4. Сікун М. В. Дослідження процесу видачі корму кормороздавальною установкою для фермерських господарств / М. В. Сікун // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, Вип. № 59. Том 1. - Х.: 2007. - С. 350 – 354.
5. Сікун М. В. Дозуючо-змішуючі пристрої для приготування вологих мішанок на свинофермах по виробництву поросят віком до 3-х місяців / М. В. Сікун // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, Вип. № 93. Том 1. - Х.: 2010. - С. 456 – 458.
6. Піскун В. І. Виробнича оцінка технології для приготування та роздачі вологих кормів на свинофермах / В. І. Піскун, М. В. Сікун // Аграрний вісник Причорномор'я, Вип. № 58. - Одеса: 2011. - С. 61-64.

Сікун

Н.В.ВЛИЯНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ И КОНСТРУКТИВНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ПРИГОТОВЛЕНИЯ И РАЗДАЧИ КОРМОВ В ГРУППАХ НА ОСНОВНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ МИКРОКЛИМАТА В ГРУППОВЫХ СТАНКАХ ДЛЯ ПОРОСЯТ ВОЗРАСТОМ ОТ ОДНОГО ДО ТРЕХ МЕСЯЦЕВ

Рассмотрено влияние технологических и конструктивных особенностей приготовления и раздачи кормов в группах на основные показатели микроклимата в групповых станках для поросят, которое позволит улучшить условия содержания животных. Применение технологического приема обеспечения поросят кормом и водой с использованием разработанной технологической линии для приготовления и раздачи влажного корма различной консистенции, по сравнению с контрольными группами № 1 и № 2, привело к уменьшению относительной влажности воздуха в групповых станках опытной группы на 4,0 % и 2,5 % соответственно.

Ключевые слова. Технологические особенности, конструктивные особенности, технологическая линия, группы, микроклимат, поросята, влияние, показатели.

Sikun M. V. IMPACT OF TECHNOLOGICAL AND DESIGN FEATURES OF PREPARATION AND DISTRIBUTION OF FEED IN GROUPS ON THE MAIN INDICATORS MICROCLIMATE IN GROUP FARROWING OLD PIGLETS FROM ONE TO THREE MONTHS

The influence of technological and design features of the preparation and distribution of feed in groups on the basic parameters of the microclimate in group stalls for pigs that will improve animal welfare. The use of technology to ensure piglets receiving food and water from the developed facilities for the preparation and distribution of wet feed different consistency, compared with the control group № 1 and № 2, led to a decrease in the relative humidity in group stalls experimental group 4,0 % and 2,5 %, respectively.

Key words. Technological features, design features, technological line, groups, microclimate, piglets, impact, indicators.

Дата надходження в редакцію: 8.12.2013 р.

Рецензент: кандидат с.-г., наук, доцент В.В. Попсуй

УДК 636:658.382.3

БЕЗПЕЧНІСТЬ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В УМОВАХ ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

І. С. Каменська, к.с.-г.н., ст. викладач, Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Григорія Сковороди

Актуальність досліджуваної теми, не викликає сумніву, адже травмування робітників тваринництва відбувається частіше, ніж у інших галузях сільського господарства. У статті розглянуто проблеми охорони праці в умовах виробництва та переробки продукції тваринництва, особливості підвищеної небезпеки даної галузі, причини виробничого травматизму на підприємствах та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: тваринництво, підвищена небезпека, охорона праці, виробничий травматизм, галузеві нормативні акти з охорони праці

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах становлення ринкової економіки проблема охорони праці є

однією із ключових. Слід відзначити, що більше половини підприємств промисловості і сільського господарства відносяться до класу максимально-го професійного ризику [14].

Агропромисловий комплекс – один із найбільших і найважливіших секторів національної економіки України. Від рівня його розвитку, стабільності функціонування, залежить стан економіки і продовольчої безпеки держави, розвиток внутрішнього і зовнішнього ринку та рівень життя населення [2].

Праця у кожній сфері економічної діяльності має певні, притаманні лише їй особливості та завжди характеризується наявністю шкідливих та небезпечних виробничих факторів на робочому місці. Не складає виключення й така галузь сільського господарства, як тваринництво, якому властиві фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі та небезпечні виробничі фактори [5].

Міністерство аграрної політики відмічає, що незважаючи на заходи, які застосовують в галузях агропромислового виробництва, по створенню здорових і безпечних умов праці, рівень організаційної роботи по попередженню аварій, пожеж та випадків травматизму залишається незадовільним.

Неналежний стан справ з охорони праці в країні щорічно призводить до великих людських, фінансово-економічних, матеріальних та моральних збитків. Забезпечення безпеки виробництва та охорони праці працівників – одна з основних проблем національної безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. О.В. Войналович [1] зазначає, що організація охорони праці на підприємствах тваринницької галузі здійснюється на низькому рівні, що зумовлює високі показники виробничого травматизму. Травмування робітників тваринництва відбувається частіше, ніж у інших галузях сільського господарства. Виробничий травматизм в АПК, взагалі, вищий ніж у будівельній та металургійній галузях чи на транспорті.

При дослідженні причин виробничого травматизму В.Шимко [15] встановив, що близько третини, а саме 34 % з них складають порушення трудової дисципліни потерпілими.

О.В. Тимохиным [13] встановлено, що в тваринництві щорічно отримують травми від 10 до 12,5 тис. працівників. А за останні десять років в Росії від удару бугаїв-плідників загинуло близько 600 людей представників різних професій тваринництва.

Мета і задачі досліджень: визначити особливості підвищеної небезпеки у тваринництві, причини виробничого травматизму в умовах виробництва та шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні за рахунок реформування аграрного

сектору економіки збільшилась кількість підприємств, які не в змозі утримувати спеціалістів з питань охорони праці, відповідно – збільшення кількості підприємств, що працюватимуть за сімейною формою організації виробництва, буде супроводжуватися масовим залученням підлітків до роботи, що може збільшити виробничий травматизм.

Також важливим є те, що в умовах ринкової економіки пріоритетом власників сільськогосподарських підприємств часто є отримання прибутку за рахунок зниження витрат, в тому числі і на організацію належного рівня охорони праці. Як наслідок сільське господарство є однією з найнебезпечніших галузей матеріального виробництва. Така ситуація посилюється недосконалістю нормативно-правового регулювання охорони праці в сільському господарстві. Причини цьому криються у застарілості, колізійності відповідних правових норм, переобтяженості надмірною кількістю галузевих нормативних актів, що зрештою призводить до ускладнення ефективного функціонування механізму правового регулювання у цій сфері [6].

«Концепцією з організації охорони праці в аграрному секторі економіки в нових умовах господарювання» зазначено, що ситуація, яка склалася з травматизмом в аграрному секторі економіки, обумовлена низкою причин, серед яких: порушення стандартів безпеки та відсутність дієвих механізмів притягнення посадових осіб до відповідальності за недотримання вимог безпеки праці та безпечності промислової продукції; зниження відповідальності та вимогливості посадових осіб щодо контролю за дотриманням норм та правил безпеки праці і допуск до роботи працівників у нетверезому стані; недостатня наявність коштів, в тому числі коштів на фінансування Національної, державних, галузевих і регіональних програм з питань охорони праці, пожежної безпеки і безпеки дорожнього руху.

Відповідно, державна політика в сфері охорони праці в аграрному секторі економіки повинна бути спрямована на: створення умов для безпечної життєдіяльності населення країни, зайнятому в агропромисловому виробництві, запобігання нещасним випадкам виробничого характеру, усунення їх причин та соціальний захист потерпілих; створення системи моніторингу безпечної життєдіяльності працюючого населення; створення і розвиток відповідної інфраструктури виробництва та його управління для забезпечення безпечної життєдіяльності працюючого населення; посилення відповідальності посадових осіб, дії чи бездіяльність яких стали основною або супутньою причиною нещасного випадку.

В тваринництві налічується 740 видів технологій, де застосовуються різні за конструкцією і принципами дії машини, механізми і обладнання. Більшість машин і механізмів характеризуються

як об'єкти підвищеної небезпеки. Значна частка травм (до 20%) припадає на працівників які обслуговують велику рогату худобу. Число нещасних випадків зі смертельними наслідками від бугаїв-плідників збільшилося в 4, 4 рази. Основна причина – різке зменшення штучного осіменіння і збільшення числа бугаїв, які працюють в стаді, що є порушенням щодо вимог охорони праці.

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що джерело підвищеної небезпеки в умовах виробництва та переробки продукції тваринництва поєднує у собі два критерії: по-перше, це є певний об'єкт (механізм, обладнання, речовина, тваринна тощо); по-друге, це є певна діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням цього об'єкту [4].

Питанню особливостей тварин, як джерела підвищеної небезпеки не надано достатньо уваги. Саме визначення «джерело підвищеної небезпеки» завжди були предметом дискусій та суперечок. Проте, найбільш поширеною в науці була теорія, згідно якої джерелом підвищеної небезпеки є – певного роду діяльність, що створює підвищену небезпеку для тих, хто його оточує [3]. Саме ця теорія стала підґрунтям для формування сучасного законодавчого закріплення визначення джерела підвищеної небезпеки. Відповідно до Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26 січня 2005 р. №5 роботи по обслуговуванню бугаїв-плідників, кнурів і жеребців віднесені до робіт з підвищеною небезпекою, виконання якого потребує спеціального навчання та щорічної перевірки знань з охорони праці.

Слід враховувати ту обставину, що тварини, як об'єкт підвищеної небезпеки поєднують у собі ознаки декількох видів джерел небезпеки, тобто може бути заподіяна як майнова так і немайнова шкода. Причому, остання може виступати не тільки у заподіянні шкоди тілесному здоров'ю людини у вигляді травматичних ушкоджень, психічних розладів, але й у вигляді зараження небезпечними хворобами.

Згідно ГОСТу 12.1.008-76 [12] для попередження небезпечного та шкідливого впливу тварин – домашніх, диких та піддослідних – та продуктів їх життєдіяльності вимоги безпеки слід пред'являти до наступних видів робіт: обслуговування тварин в сільському господарстві і при виробництві біологічних препаратів, продуцентами яких вони слугують; обслуговування тварин у віваріях науково-дослідних і практичних установ; лікування тварин; мисливським та рибальським промислам; забою тварин; переробці сировини тваринного походження; роботі, що вимагає контакту з ґрунтом і водою, забрудненими виділеннями тварин; роботі, що вимагає перебування в місцях мешкання тварин, що представляють виробничу небезпеку; обслуговуванню і тренуванню тварин в зоологічних садах і цирках.

Відомо, що поведінка тварин в певній мірі залежить ще й від природних інстинктів та підвладна різноманітним рефлексам, і є велика ймовірність небезпеки виходу їх з-під контролю людини. Також необхідно враховувати людський фактор, для забезпечення належного рівня охорони праці при виконанні робіт у сільському господарстві, а особливо у тваринництві, оскільки, як уже згадувалося раніше тварини є джерелом підвищеної небезпеки, а виключити контакт їх з людиною навіть якщо буде на високому рівні механізація виробничого процесу неможливо [7]. Відповідно, працівники, які обслуговують тварин, повинні бути ознайомлені з їх індивідуальними особливостями п. 12.7.2. НПАОП 01.2-1.03-08 «Правила охорони праці в птахівництві» [9], п. 13.2.2 «Правила охорони праці в тваринництві. Свилярство» [11], п. 1.10 «Правила охорони праці в сільськогосподарському виробництві» [8], п. 4.6.13 цього ж нормативного акту щодо великої рогатої худоби та п. 9.2 стосовно нордовистих коней, п. 13.1.6 «Правила охорони праці в тваринництві. Велика рогата худоба» [10].

Посадові особи та інші працівники, зайняті на роботах, зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою (z0232-05), затвердженому наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 N 15 (z0231-05), зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за N 232/10512 (НПАОП 0.00-8.24-05), проходять спеціальне навчання і перевірку знань відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Згідно п. 2.3.4. Працівники, які не пройшли навчання й перевірку знань з питань охорони праці, до роботи не допускаються [10].

На даний час перед охороною праці в сільському господарстві стоять важливі завдання: розробити і впровадити галузеву систему управління охороною праці; підвищити ефективність працехоронної роботи на сільськогосподарських підприємствах усіх видів власності; забезпечити працівників нормативно-правовими актами з охорони праці, де враховано сучасні вимоги безпеки праці; активізувати контроль за додержанням нормативів безпеки та умов праці на робочих місцях, звернувши особливу увагу на технічні аспекти охорони праці тощо [1].

Відповідно до Конституції України прийнято цілий ряд законів, що конкретизують положення Основного Закону щодо охорони праці: Кодекс законів про працю від 10 грудня 1971 р., закони України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р., «Про фермерське господарство» від 20 грудня 1991 р., «Про колективне сільськогосподарське підприємство» від 14 лютого 1992 р., «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 березня 1997 р., «Про пестициди і агрохімікати» від 2 березня 1995 р., «Про пожежну безпеку» від 17 грудня 1993 р., «Про дорожній рух» від 30 червня

1993 р. та ін.

Поряд із законами, джерелами охорони праці в сільському господарстві є постанови та розпорядження Кабінету міністрів України, нормативні акти міністерств та відомств. Наприклад, постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо виконання Закону України «Про охорону праці» від 27 січня 1993 р. № 64, наказ Мінагрополітики України «Про затвердження Правил пожежної безпеки в агропромисловому комплексі України» від 4 грудня 2006 р. № 730/770, наказ Держнаглядпраці «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою» від 26 січня 2005 р. № 15 тощо.

Джерелом охорони праці в сільському господарстві є також норми міжнародного права, зокрема Конвенція Міжнародної організації праці № 184, 2001 р. «Про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві», ратифікована Законом України від 1 квітня 2009 р. Основний масив джерел правового регулювання охорони праці в сільському господарстві складають правила, норми, стандарти, інструкції, об'єднані в Державний реєстр нормативно-правових актів з охорони праці. Ці нормативні акти можна об'єднати у три групи:

1) інструкції, положення, правила, що належать до міжгалузевих нормативних актів, дія яких поширюється на декілька видів економічної діяльності, наприклад Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05), Положення про розробку інструкцій з охорони праці (НПАОП 0.00- 4.15-98) тощо. Вони розробляються, затверджуються та переглядаються Державним комітетом України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляд);

2) примірні інструкції, положення тощо, які розробляються і затверджуються міністерствами, іншими органами виконавчої влади, науковими об'єднаннями, котрим надане таке право, погоджуються з Держгірпромнаглядом, наприклад «Примірна інструкція для тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва», розроблена Українським науково-виробничим інженерним центром по охороні праці у сільському господарстві

відповідно до Положення про розробку інструкцій з охорони праці;

3) нормативні акти з охорони праці, що діють на конкретних підприємствах. Вони розробляються на основі примірних інструкцій керівниками структурних підрозділів і служб. Як правило, такі інструкції розробляються за видами робіт чи за професіями.

Роботодавець згідно чинного законодавства повинен вживати ефективні заходи, за для того щоб забезпечити безпечні умови праці в умовах виробництва, адже здоров'я і життя людини є найважливішим пріоритетом загальнолюдських цінностей.

Також треба пам'ятати те, що у віданні міністерства аграрної політики знаходяться навчальні заклади освіти різних рівнів акредитації по підготовці спеціалістів середньої ланки та вищої кваліфікації. Це вимагає відповідно створення безпечних умов в процесі навчання та під час проходження виробничої практики студентами на виробництві.

Для забезпечення ефективності навчально-виховного процесу та досягнення високих результатів, студент має взаємодіяти з викладачем та іншими студентами, активно включатися до обговорення складних та проблемних питань, бути відкритим до нововведень, застосування нестандартних форм навчання.

Сучасний спеціаліст окрім професійних якостей, повинен творчо мислити, діяти в нестандартних ситуаціях, володіти якість глибокоосвіченого фахівця в галузі охорони праці.

Висновки та перспективи досліджень. На основі аналізу особливостей підвищеної небезпеки у тваринництві, слід зазначити, що питанню особливості тварин, як джерело підвищеної небезпеки не приділяється достатньо уваги. Умови і охорона праці не відповідають вимогам безпеки. Джерелом підвищеної небезпеки є тварини, техніка та технології. Професійну підготовку у вищих навчальних закладах потрібно здійснювати відповідно до вимог реформування національної освіти, що сприятиме формуванню та розвитку творчої, самодостатньої особистості, спроможної повноцінно реалізуватись у професії, прагнути постійно підвищувати свій професійний рівень.

Список використаної літератури:

1. *Войналович О.В.* Актуальні завдання державного нагляду та контролю з охорони праці в сільському господарстві / *Войналович О.В.* // Проблеми охорони праці в Україні. Збірник наукових праць. – К.: ННДІПБОП. – 2011. – № 21. – 168 с.
2. *Дадашев Б. А.* Система технологій АПК [Текст] : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / *Б. А. Дадашев, В. В. Обливанцов, В. П. Гордієнко.* – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 294 с.
3. *Иоффе О.С.* Советское гражданское право: курс лекций в 2-х ч. / *О.С. Иоффе.* – Л.: ЛГУ, 1961. – Ч. 2. – 511 с.
4. *Івашкова Т.О.* Особливості визначення джерел підвищеної небезпеки в органах охорони державного кордону / *Т.О. Івашкова* // Форум права. – 2011. – №2. – С. 320-326 [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11itoodk.pdf>.

5. *Новак Т.* Охорона праці в тваринництві: недоліки правового забезпечення [Електронний ресурс] / Новак Т. // Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nzizvru/2012_4/p13_26.html.

6. *Новак Т.С.* До питання забезпечення права на охорону праці у сільському господарстві / Новак Т.С. // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – Число 3 (25). – С. 228-230.

7. *Новак Т.С.* Інституціональні принципи охорони праці в сільському господарстві (Загальна характеристика) [Електронний ресурс] / Новак Т.С. // Режим доступу: www.VuzLib.com/content/view/2461/8.

8. *Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві.* – К.: Форт, 2001. – 384 с.

9. *Про затвердження Правил охорони праці в птахівництві:* наказ Держгірпромнагляду від 6 жовтня 2008 р. № 213: [зар. в Міністерстві юстиції України 3 листоп. 2008 р. № 1067/15758] // Офіційний вісник України. – 2008. – № 86, 21 листоп. – Ст. 2904.

10. *Про затвердження Правил охорони праці в тваринництві.* Велика рогата худоба: наказ Держнаглядохоронпраці України від 6 грудня 2004 р. №268: [Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 р. за № 227/10506] // Офіційний вісник України. – 2005. – № 8, 11 берез. – Ст. 453.

11. *Про затвердження Правил охорони праці в тваринництві.* Свинарство: наказ Держнаглядохоронпраці України від 6 грудня 2004 р. № 269: [Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 р. за № 227/10507] // Офіційний вісник України. – 2005. – № 8. – Ст. 454.

12. *Система стандартів безпеки праці.* Биологическая безопасность. Загальні вимоги: ГОСТ 12.1.008-76. – [Действующий от 1977-01-01]. – Государственный комитет стандартов Совета Министров СССР, 1977. – 3 с. – (Межгосударственный стандарт СССР).

13. *Тимохин О.В.* Улучшение условий и охраны труда при обслуживании быков-производителей и в производстве: дис. на соискание научной степени канд. техн. наук: спец. 05.26.01 / Тимохин Олег Владимирович. – Орел, 2006. – 158 с.

14. *Тургиев А.К.* Охрана труда в сельском хозяйстве : учеб. пособие для студ. учреждений сред. проф. образования / А.К.Тургиев. – 3-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2012. – 256 с.

15. *Шимко В.* Только ли трактор виноват? / Владимир Шимко // Охрана труда – 2008. - № 5. – С. 4-5.

Каменская И. С. БЕЗОПАСНОСТЬ ТЕХНОЛОГИЙ И ОХРАНА ТРУДА В УСЛОВИЯХ ПРОИЗВОДСТВА И ПЕРЕРАБОТКИ ПРОДУКЦИИ ЖИВОТНОВОДСТВА

Актуальность исследуемой темы, не вызывает сомнения, так как травмирование рабочих животноводства происходит чаще, нежели в других отраслях сельского хозяйства. В статье рассмотрены проблемы охраны труда в условиях производства и переработки продукции животноводства, особенности повышенной опасности данной области, причины производственного травматизма на предприятиях и пути их решения.

Ключевые слова: *животноводство, повышенная опасность, охрана труда, производственный травматизм, отраслевые нормативные акты охраны труда*

Kamenska I. S. SAFETY TECHNOLOGY AND HEALTH IN THE PRODUCTION AND PROCESSING ANIMAL PRODUCTS

The urgency of an investigated theme, does not raise the doubts as as of injury to of workers of animal industries occurs more often, rather than in other branches of agriculture. In article problems of a labour safety in the conditions of manufacture and processing of production of animal industries, feature of the raised danger of the given area, the reason of an industrial traumatism at the enterprises and a way of their decisionare considered.

Key words: *animal industries, the raised danger, a labour safety, an industrial traumatism, branch statutory acts of a labour safety*

Дата надходження в редакцію: 16.12.2013 р.

Рецензент: доктор с.-г. наук, професор А. М. Салогуб